

UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU” DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ
DREPTUL UNIUNII EUROPENE

TEZĂ DE DOCTORAT

„Banca Centrală Europeană - instituție cu personalitate juridică”

- rezumat -

Conducător de doctorat:
Prof.univ.dr. Augustin FUEREA

Student doctorand
ȘAGUNA (FIGHIROAE) Monica

2015

Cuprinsul tezei de doctorat

1. Problematika supusă cercetării
2. Importanța și utilitatea demersului științific
3. Scopul și obiectivele cercetării
4. Suportul metodologic și teoretico-științific al lucrării

CAPITOLUL I: Considerații introductive

Secțiunea 1: Activitatea de bancă centrală - delimitări conceptuale

Secțiunea a 2-a: Concluzii

CAPITOLUL AL II-LEA: Îndeplinirea obiectivului privitor la Uniunea Economică și Monetară și înființarea Băncii Centrale Europene

Secțiunea 1: Uniunea Economică și Monetară - din perspectiva evoluțiilor de natură istorică înregistrate și care au condus la înființarea Băncii Centrale Europene

1.1. Raportul Werner

1.2. Șarpele monetar

1.3. Sistemul Monetar European

1.4. Raportul Delors

1.5. Etapele realizării Uniunii Economice și Monetare

1.6. Integrarea economică

Secțiunea a 2-a: Conceptul euro – ca monedă unică europeană

2.1. Implicațiile monedei euro

2.2. Avantajele și costurile adoptării monedei euro

2.3. Criteriile de convergență

2.4. Provocările monedei unice

Secțiunea a 3-a: Teoriile pro și contra Uniunii Economice și Monetare

3.1. Argumentele invocate în favoarea unei Uniuni Economice și Monetare

3.2. Argumentele invocate împotriva unei Uniuni Economice și Monetare

3.3. Concluzii

Secțiunea a 4-a: Banca Centrală Europeană, succesoare a Institutului Monetar European

Secțiunea a 5-a: Concluzii

5.1. Aspectele avute în vedere în acest capitol

5.2. Studiu de caz - Marea Britanie

A. Marea Britanie – statutul de stat membru al Uniunii Europene

B. Marea Britanie vs. zona euro

CAPITOLUL AL III-LEA: Competențele de reglementare ale Băncii Centrale Europene

Secțiunea 1: Problema cercetată

Secțiunea a 2-a: Actele juridice adoptate de Banca Centrală Europeană

A. Regulamentele adoptate de Banca Centrală Europeană: cadrul general și cadrul specific; exemple

B. Deciziile adoptate de Banca Centrală Europeană: cadrul general și cadrul specific; exemple

C. Recomandările și avizele adoptate de Banca Centrală Europeană: cadrul general și cadrul specific; exemple

Secțiunea a 3-a: Controlul de legalitate

Secțiunea a 4-a: Jurisprudența în materie

Secțiunea a 5-a: Concluzii

5.1. Chestiunile avute în vedere în prezentul capitol

5.2. Propunere *de lege ferenda*

CAPITOLUL AL IV-LEA: Manifestarea personalității juridice a Băncii Centrale Europene în plan național, european și internațional

Secțiunea 1. Aspecte introductive

Secțiunea a 2-a: Personalitatea juridică a Băncii Centrale Europene

2.1. Noțiunea de personalitate juridică

2.2. Personalitatea juridică a Băncii Centrale Europene la nivel național

2.3. Noțiunea de personalitate juridică la nivel internațional

2.4. Personalitatea juridică a Băncii Centrale Europene la nivel internațional

2.5. Banca Centrală Europeană – instituție a Uniunii Europene cu personalitate juridică

Secțiunea a 3-a: Concluzii

3.1. Problemele avute în vedere în acest capitol

3.2. Propunere *de lege ferenda*

CAPITOLUL AL V-LEA: Principiul independenței Băncii Centrale Europene: aspecte teoretice și practice

Secțiunea 1: Conceptul de independență a unei bănci centrale

Secțiunea a 2-a: Principiul independenței Băncii Centrale Europene

2.1. Independența unei bănci centrale

2.2. Poziția Comitetului Delors referitoare la problematica independenței băncii centrale

2.3. Teoriile doctrinare împotriva unei bănci centrale independente

2.4. Răspunderea Băncii Centrale Europene

Secțiunea a 3-a: Cadrul legislativ

A. Independența instituțională

B. Independența juridică

C. Independența personală

D. Independența funcțională și operațională

E. Independența financiară și organizațională

Secțiunea a 4-a: Studiu de caz - manifestarea principiului independenței băncii centrale în practică

Secțiunea a 5-a: Studiu de caz – relația dintre performanța economică și independența băncii centrale

A. Robin Bade și Michael Parkin (studiu realizat în anul 1985)

B. Grilli, Masciandaro și Tabellini (studiu realizat în anul 1991)

C. Campillo și Miron (studiu realizat în anul 1997)

D. Eijffinger și De Haan (studiu realizat în anul 1996)

E. Berger, De Haan și Eijffinger (studiu realizat în anul 2001)

F. Concluzii la studiile de caz

Secțiunea a 6-a: Concluzii

6.1. Prioritățile avute în vedere în acest capitol

6.2. Propuneri *de lege ferenda*

CAPITOLUL AL VI-LEA: Activitatea de bancă centrală: aspecte juridice, instituționale și organizatorice

Secțiunea 1: Înțelesul sintagmei „activitate de bancă centrală”

Secțiunea a 2-a: Activitatea bancară vs. activitatea de bancă centrală

Secțiunea a 3-a: Activitatea de bancă centrală în practică – studiu de caz: *Bank of England*, *Federal Reserve Bank* și *Banca Națională a României*

3.1. Bank of England

A. Scurt istoric

B. Modalitatea de organizare a *Bank of England*

C. Obiectivele și funcțiile *Bank of England*

3.2. Federal Reserve Bank

A. Structura organizațională

B. Obiectivele *Federal Reserve Bank*

3.3. Banca Națională a României

A. Scurt istoric

B. Structura organizațională

C. Obiective și atribuții

Secțiunea a 4-a: Banca Centrală Europeană – din perspectiva cadrului legislativ care facilitează exercitarea activității de bancă centrală

4.1. Structura organizatorică

A. Consiliul guvernatorilor

B. Comitetul executiv

C. Consiliul general

4.2. Modalitățile de cooperare ale Băncii Centrale Europene la nivelul Uniunii Europene

A. Cooperarea cu Consiliul

B. Cooperarea cu Eurogrupul

C. Cooperarea cu Comisia Europeană

D. Cooperarea cu Parlamentul European

E. Cooperarea Băncii Centrale Europene cu alte instituții ale Uniunii Europene

F. Cooperarea Băncii Centrale Europene cu noile autorități de supraveghere financiară

G. Alte modalități de cooperare

Secțiunea a 5-a: Concluzii

5.1. Chestiunile avute în vedere în acest capitol

5.2. Propuneri *de lege ferenda*

CAPITOLUL AL VII-LEA: Politica monetară a Băncii Centrale Europene

Secțiunea 1: Politica monetară și mecanismul de transmisie a politicii monetare

Secțiunea a 2-a: Instrumentele de politică monetară din Eurosistem

Secțiunea a 3-a: Concluzii și aspecte avute în vedere în acest capitol

CAPITOLUL AL VIII-LEA: Impactul crizei financiare asupra Uniunii Europene

Secțiunea 1: Criza financiară

Secțiunea a 2-a: Cauzele și efectele crizei datoriei suverane

Secțiunea a 3-a: Ipoteze ale zonei euro în contextul crizei datoriei suverane

A. Zona euro nu rămâne în actuala formulă, unul sau mai multe state renunțând la moneda unică europeană

B. Zona euro rezistă crizei economice, fără a fi necesare măsuri care să conducă la reforme profunde

C. Zona euro rezistă crizei economice, dar prin implementarea unor reforme profunde care vor conduce la o integrare politică și economică avansată

D. Concluzii la cele trei ipoteze

Secțiunea a 4-a: Răspunsul Uniunii Europene și al Băncii Centrale Europene la criza economică

A. Un cadru legal și financiar solid pentru piața unică

B. Măsuri de asigurare a unei mai bune supravegheri în Uniunea Europeană

C. Un cadru unic de reglementare pentru toate instituțiile de credit din Uniunea Europeană

a. Baza cadrului unic de reglementare: cerințe prudențiale mai consistente

b. Acordul referitor la reformarea *Directivei 94/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 1994 privind sistemele de garantare a depozitelor*

c. *Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului (BRRD)*

d. Alte componente ale cadrului unic de reglementare

e. Mecanismul European de Stabilitate (MES)

f. Pactul de stabilitate și creștere (PSC)

D. Uniunea fiscală

E. Uniunea Bancară

Secțiunea a 5-a: Criza în zona euro: studiu de caz – Grecia

Secțiunea a 6-a: Concluzii

6.1. Problemele avute în vedere în acest capitol

6.2. Propunere *de lege ferenda*

CAPITOLUL AL IX-LEA: Evoluții recente pe fondul crizei economice: Uniunea Bancară

Secțiunea 1: Context

Secțiunea a 2-a: Primul pilon al Uniunii Bancare - Mecanismul Unic de Supraveghere

Secțiunea a 3-a: Al doilea pilon al Uniunii Bancare – Mecanismul Unic de Rezoluție

Secțiunea a 4-a: Schema comună de garantare a depozitelor, al treilea pilon al unei Uniuni Bancare

Secțiunea a 5-a: Procesul de aderare la Mecanismul Unic de Supraveghere al statelor din afara zonei euro

Secțiunea a 6-a: Concluzii

6.1. Chestiunile avute în vedere în acest capitol

6.2. Propunere *de lege ferenda*

CAPITOLUL AL X-LEA: Concluzii generale și propuneri *de lege ferenda*

BIBLIOGRAFIE

1. Problematika supusă cercetării

Motto: „*Este bine că societatea nu înțelege sistemul nostru bancar și monetar, pentru că, dacă ar fi înțeles, cred că mâine dimineață ar fi avut loc o revoluție*” (Henry Ford)

Deși nu împărtășim temerile lui Henry Ford legate de cunoaștere, am pornit de la opinia sa, deoarece, aceasta reliefează, de fapt, atât importanța sistemului bancar în societate, cât și necesitatea ca fiecare cetățean să își cultive noțiunile în materie, având în vedere că, indiferent de domeniul în care cineva ar activa, interacțiunea cu sistemul bancar, putem afirma fără a exagera, este inevitabilă.

Procesul evolutiv prin care a trecut sistemul bancar, în general, simultan cu dezvoltarea societății moderne, pe fondul constituirii Uniunii Europene, a oferit noi accepțiuni, inclusiv conceptului de bancă centrală. Dacă până la realizarea Uniunii Economice și Monetare, în anul 1999, activitatea de bancă centrală în Europa era, în mod tradițional, identificată cu atribuția clasică de emiteră și administrare a monedei naționale și era apreciată drept o manifestare a suveranității naționale, în prezent, emiteră de monedă este doar una dintre multiplele competențe ale unei bănci centrale.

Concomitent cu recunoașterea importanței bancnotelor ca mijloace de plată și dezvoltarea unei economii moderne, băncile centrale, ca emitente ale bancnotelor și monedelor naționale, au demonstrat un rol din ce în ce mai important în circuitul economic, iar gestionarea politicii monetare, care a revenit în sarcina acestora, a devenit o componentă esențială a politicii economice a statelor.

În acest cadru istoric, realizarea unui acord la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene și cedarea de competențe pentru crearea Uniunii Economice și Monetare, în Europa, la sfârșitul secolului al XX-lea poate fi considerată, fără a exagera, ca reprezentând un fenomen unic la nivel mondial, ca noțiune și realizare, prin faptul că aceasta a introdus un nou regim monetar și o monedă unică, pentru statele membre care au aderat la aceasta.

Mai mult decât atât, Uniunea Economică și Monetară a reprezentat nu doar un pas major în procesul de integrare a economiilor statelor membre ale Uniunii Europene, dar și apariția la nivel mondial, a unui subiect de drept important, a unui nucleu de state cu o economie puternică și cu o viziune care este coordonată, prin intermediul instituțiilor Uniunii Europene, spre una comună. Astfel, statele membre ale Uniunii Europene și, în special, statele care au aderat la moneda euro, au cedat din competențele lor către Uniunea Europeană, în ansamblu și către instituțiile sale, în practică, în scopul unei integrări din ce în ce mai puternice și al realizării unei piețe unice.

În scopul îndeplinirii atribuțiilor cu care a fost investită și al consolidării statutului său special în cadrul Uniunii Europene, acela de centru al politicii monetare pentru statele din Eurosistem, Banca Centrală Europeană beneficiază de personalitate juridică și de capacitatea juridică cea mai largă recunoscută persoanelor juridice prin legislația internă. Personalitatea juridică reprezintă o prerogativă cheie și o premisă pentru ca Banca Centrală Europeană să își ducă la îndeplinire mandatul, aspect pe care îl vom reliefa pe parcursul acestei lucrări.

În acest context, tema supusă cercetării este *Banca Centrală Europeană – instituție cu personalitate juridică* și pe care urmează să o cercetăm manifestând preocupare atentă cu privire la analiza subiectelor dezbătute atât dintr-o perspectivă generală, cât și dintr-o perspectivă juridică, practică, care să faciliteze înțelegerea conceptelor utilizate.

2. Importanța și utilitatea demersului științific

Considerăm că există un interes general permanent pentru tema tezei, având în vedere faptul că Banca Centrală Europeană conduce, împreună cu băncile naționale centrale ale statelor membre ale Uniunii Europene, politica monetară a Uniunii Europene, fenomen aflat într-o dinamică continuă și care influențează, în mod determinant, viața economică, socială și politică din România, Uniunea Europeană și din întreaga lume.

De asemenea, obiectivul principal al Băncii Centrale Europene, și anume menținerea stabilității prețurilor și acțiunile care decurg din atingerea acestui obiectiv, impun, cu atât mai mult, pe fondul crizei economice recente, un interes ridicat pentru studiul și înțelegerea activității acestei instituții.

Un argument suplimentar pentru evidențierea importanței subiectului analizat în lucrarea noastră este acela că, începând cu luna noiembrie a anului 2014, Banca Centrală Europeană a preluat și funcția de supraveghere în zona euro, fapt ce a amplificat interesul acordat acesteia.

De altfel, nu în ultimul rând, trebuie luat în considerare faptul că aderarea României la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, a atras în mod obligatoriu necesitatea aprofundării și asimilării aspectelor teoretice și practice ale dreptului Uniunii Europene de către juriști, în cadrul procesului de formare și perfecționare profesională. Aceasta deoarece, pentru formularea unei opinii juridice complete, profesioniste și pentru a oferi soluții juridice corecte, un jurist, indiferent dacă este consilier juridic, avocat sau magistrat, trebuie, ca pe lângă dispozițiile din dreptul național, să le analizeze și să le aplice și pe cele din dreptul Uniunii Europene.

Un alt argument, la fel de temeinic, pentru interesul față de tema propusă, constă în faptul că, din câte cunoaștem, aceasta nu a mai fost analizată până în prezent, pe larg, din punctul de vedere al personalității juridice și al efectelor pe care acest atribut le presupune.

Mai mult, statutul României, de stat membru al Uniunii Europene și consecințele decurgând din acesta, în special faptul că Banca Națională a României a devenit membră a Sistemului European al Băncilor Centrale, impune înțelegerea aspectelor juridice pe care acesta le implică.

Un aspect important al aderării României la Uniunea Europeană este obiectivul aderării la Eurosistem. Euro intră în sfera de competență a Băncii Centrale Europene, singura instituție care are rolul de a emite și administra moneda unică. Acest fapt consacră temei cercetate o importanță deosebită în perspectiva trecerii la euro, dar și în cadrul eforturilor întreprinse de România, în prezent, în contextul pregătirii îndeplinirii criteriilor de convergență.

Modul în care dorim să concepem prezenta lucrare urmează să evidențieze preocuparea cu privire la realizarea unei cercetări atât dintr-o perspectivă teoretică, cât și practică, juridică, prin analizarea jurisprudenței sau a anumitor studii de caz, în funcție de subiectul dezbătut.

3. Scopul și obiectivele cercetării

Prezenta lucrare are drept scop analiza Băncii Centrale Europene, instituție a Uniunii Europene cu personalitate juridică.

Prin urmare, în cadrul activității de cercetare științifică, ne-am propus să urmărim ca principale obiective:

1. Stabilirea sediului materiei;
2. Delimitarea conceptuală a aspectelor identificate pe parcursul cercetării;
3. Evoluția istorică a activității Băncii Centrale Europene;
4. Stabilirea rolului pe care îl are Banca Centrală Europeană, în concordanță cu evoluțiile înregistrate pe plan european și internațional, pe fondul crizei economice;
5. Analizarea noțiunii de personalitate juridică și efectele acesteia pe plan național și internațional;
6. Stabilirea rațiunii pentru care Banca Centrală Europeană a fost înzestrată cu personalitate juridică;
7. Identificarea și analizarea efectelor personalității juridice ale Băncii Centrale Europene.

4. Suportul metodologic și teoretico-științific al lucrării

Pe parcursul activității de cercetare utilizăm mai multe metode de cercetare, precum și corelarea acestora, în special:

- Metoda istorică;
- Metoda logică;
- Metoda comparativă;
- Metoda cantitativă.

Metoda istorică este utilizată pentru evidențierea modului în care a evoluat Banca Centrală Europeană, de la o simplă idee la instituția responsabilă de politica monetară în zona euro – cea mai mare economie a lumii după Statele Unite ale Americii.

Metoda logică contribuie la înțelegerea considerentelor și a fundamentelor reglementărilor din domeniu ale Uniunii Europene, în reliefaarea aspectelor teoretice și practice ale acestora, precum și în sintetizarea rezultatelor cercetării, în cadrul concluziilor care se desprind în finalul analizei.

Metoda comparativă este eficientă în analizarea diferitelor instituții financiare existente atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivel internațional și, de asemenea, în evaluarea opiniilor formulate în literatura de specialitate.

Prin intermediul **metodei cantitative** valorificăm cele mai importante hotărâri în materie ale Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Demersul științific este facilitat și de consultarea și interpretarea principalelor opinii doctrinare, românești și străine. De asemenea, utilizăm, inclusiv, mijloacele electronice de informare existente, în special prin accesarea bazelor de date cuprinzând legislația și jurisprudența națională, respectiv a Uniunii Europene, dar și a dicționarelor, enciclopediilor și a altor materiale disponibile în format electronic.

Totodată, în cadrul lucrării, prezentăm și interpretăm principalele reglementări ale Uniunii Europene, sens în care precizăm că lucrarea are în vedere legislația și jurisprudența publicate până la data de 1 octombrie 2015.

5. Prezentarea generală a tezei de doctorat

Primul capitol al tezei de doctorat este dedicat prezentării unor aspecte generale privind tema abordată și stabilirii obiectivelor urmărite. În același timp, am subliniat rolul

Băncii Centrale Europene în cadrul sistemului instituțional al Uniunii Europene și am realizat o serie de delimitări conceptuale.

Al doilea capitol - Îndeplinirea obiectivului privitor la Uniunea Economică și Monetară și înființarea Băncii Centrale Europene - conține elemente de natură istorică referitoare la realizarea Uniunii Economice și Monetare. Deși există tendința ca aceste aspecte să fie trecute cu vederea, probabil din lipsă de aplicabilitate, în opinia noastră, acesta este un capitol esențial al demersului nostru. Chiar dacă intenția acestei cercetări nu este de a realiza o introspecție istorică, considerăm că, pentru a putea înțelege pe deplin activitatea și rolul Băncii Centrale Europene, trebuie să avem o perspectivă unitară, să ne întoarcem în timp și să observăm de unde a pornit construcția Uniunii Europene, modul în care s-a dezvoltat și rațiunea pentru care s-a susținut înființarea unei bănci centrale a Uniunii Europene.

Tot în cadrul acestui capitol am parcurs principalele teorii și argumente promovate în favoarea și împotriva Uniunii Economice și Monetare și a monedei euro. Aceste dezbateri nu sunt interesante doar prin prisma înțelegerii fenomenului la acel moment istoric, dimpotrivă, apreciem că vor fi întotdeauna de actualitate. Dezbaterea pro sau contra integrare, pro sau contra monedei euro nu credem că va înceta vreodată, fiind un subiect care a preocupat și a creat curente de opinie. Și, în final, euroscepticii au rolul lor, curentul de opinie pe care îl generează, este util, benefic, critica de cele mai multe ori are rolul de a conduce spre progres.

În finalul capitolului am abordat, din perspectivă practică, un studiu de caz referitor la poziția unui stat care, deși îndeplinește criteriile de convergență, a decis să nu adopte moneda euro: Marea Britanie.

Am continuat cercetarea cu *al treilea capitol - Competențele de reglementare ale Băncii Centrale Europene* - care a avut drept scop analiza actelor juridice pe care le adoptă instituția Uniunii Europene, în vederea îndeplinirii atribuțiilor. Am argumentat că aceste competențe de reglementare au rolul de a contribui la îndeplinirea mandatului instituției în mod independent, autonom, pentru ca aceasta să își poate pune în practică atribuțiile, fără a depinde de actele juridice adoptate de către instituțiilor Uniunii Europene sau ale statelor membre.

Aceste competențe nu sunt, însă, discreționare, sunt limitate de principiul subsidiarității și sunt verificate, din perspectiva legalității de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene, prin intermediul acțiunii în anulare.

Am parcurs, în continuare, condițiile în care poate fi exercitată o astfel de acțiune și am abordat, inclusiv, aspecte de ordin practic ale acțiunii în anulare a unui act juridic al Băncii Centrale Europene, prin analizarea jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene

în materie. În acest scop, am selectat atât cauze în care acțiunea a fost admisă, cât și cauze în care aceasta a fost respinsă, pentru a putea realiza o evaluare globală a aplicabilității controlului efectuat de către instituția jurisdicțională a Uniunii Europene.

Capitolul al patrulea - Manifestarea personalității juridice a Băncii Centrale Europene în plan național, european și internațional - este capitolul cel mai important al tezei de doctorat. În consolidarea statutului său special în cadrul Uniunii Europene, acela de centru al politicii monetare pentru statele din Eurosistem, Banca Centrală Europeană are personalitate juridică, în conformitate cu articolul 282 din *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, fiindu-i, totodată, atribuită, potrivit art. 9.1. din *Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene*, capacitatea juridică cea mai largă recunoscută persoanelor juridice prin legislația internă.

Având ca teme aspectele analizate în capitolele anterioare, care sunt fundamentale în cercetarea din prezentul capitol, am parcurs, în detaliu, tot ceea ce semnifică și implică personalitatea juridică a Băncii Centrale Europene: de la noțiunea de personalitate juridică, pe plan național și internațional, până la efectele acestui atribut din perspectiva Băncii Centrale Europene.

Efectele personalității juridice a Băncii Centrale Europene sunt cercetate pe parcursul mai multor secțiuni, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, prin utilizarea unor elemente comparative, ce au utilitatea de a reliefa rolul instituției pe plan național, internațional și la nivelul Uniunii Europene. Astfel, în virtutea statutului său de instituție a Uniunii Europene și a personalității sale juridice, la nivel național, Banca Centrală Europeană se bucură pe teritoriile statelor membre de privilegiile și imunitățile necesare pentru îndeplinirea misiunilor sale, conform art. 39 din *Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene*. Altă prerogativă la nivel național, care derivă din personalitatea juridică a Băncii Centrale Europene, este capacitatea de a dobândi și/sau înstrăina bunuri mobile sau imobile, acestea fiind supuse regimului de taxe și impozite.

Raporturile derulate de către Banca Centrală Europeană cu organizațiile internaționale sunt, de asemenea, o consecință a personalității juridice, aceasta având posibilitatea de a încheia acorduri internaționale în domenii conexe cu competența sa și de a participa la activitățile unor organizații internaționale. De aceea, am prezentat activitatea Băncii Centrale Europene inclusiv pe plan internațional. Am avut în vedere relațiile acesteia cu alte organizații internaționale și cu alte instituții financiare (cum ar fi, cu titlu de exemplu, *Fondul Monetar Internațional*, *Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică*, *Banca Reglementelor Internaționale*).

Personalitatea juridică implică, totodată, dreptul Băncii Centrale Europene de a fi subiect în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene, în vederea susținerii drepturilor sale, atunci când sunt încălcate de către alte instituții ale Uniunii Europene sau de către statele membre. Dar, include și obligația corelativă, aceea că Banca Centrală Europeană poate fi adusă în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene, dacă subiectele cărora li se recunoaște această capacitate consideră că acțiunile instituției sunt în contradictoriu cu tratatele Uniunii Europene.

Concluzia acestui capitol este aceea că personalitatea juridică de care beneficiază această instituție a Uniunii Europene este, de altfel, și o premisă și o condiție *sine qua non* a îndeplinirii mandatului de bancă centrală.

Capitolul al cincilea al tezei este intitulat *Principiul independenței băncii centrale: aspecte teoretice și practice*. Pe lângă personalitatea juridică, independența este o a doua condiție fundamentală pentru îndeplinirea atribuțiilor de bancă centrală, motiv pentru care am dezvoltat analiza acestui principiu din trei perspective: cum a fost proiectat la momentul înființării Băncii Centrale Europene, apoi cum a fost reglementat și, în final, cum este implementat în practică de către statele membre ale Uniunii Europene, reliefând, astfel, și importanța aplicării efective a acestuia.

Totodată, am abordat principalele teorii și argumente în favoarea și împotriva consacrării acestui principiu la nivel de legislație și am identificat, în practică, diverse cazuri în care independența a fost pusă sub semnul întrebării, cazuri care au fost de natură să demonstreze că, într-adevăr, presiuni asupra unei bănci centrale există și vor exista întotdeauna, dar importante sunt mijloacele de protejare a acesteia la nivel național și la nivelul Uniunii Europene.

În final, am căutat răspunsul la o întrebare interesantă, aceea *dacă există vreo relație între performanța economică și independența băncii centrale*, prin analizarea unor studii relevante elaborate de către economiști în domeniu. Am observat că nu toate studiile au reușit să identifice o legătură directă între independența băncii centrale și performanța economică, însă, totuși, importanța asigurării unei bănci centrale independente este incontestabilă. Pe de altă parte, punând în balanță concluziile acestora, nu trebuie neglijat faptul că studiile, care au evidențiat legătura dintre cei doi factori și au susținut efectul benefic al unei bănci centrale independente asupra economiei, sunt majoritare.

Trecând peste calculele economice, am concluzionat că o bancă centrală independentă este o premisă, un factor esențial în lupta cu inflația, într-o societate modernă și am apreciat că, la nivelul la care a evoluat societatea, această afirmație poate fi cu greu combătută.

Obiectivul propus prin teza de doctorat, acela de cercetare a personalității juridice a Băncii Centrale Europene și a efectelor care decurg din aceasta, nu poate fi îndeplinit în afara înțelegerii activității de bancă centrală.

Prin urmare, *Capitolul al șaselea*, intitulat *Activitatea de bancă centrală: aspecte juridice, instituționale și organizatorice* are rolul de a prezenta noțiunea de „activitate de bancă centrală” în esența ei, cu identificarea principalelor diferențe care există între activitatea unei bănci centrale și cea a unei bănci comerciale – două instituții cu scopuri diferite, dar a căror activitate se intersectează. Astfel, am concluzionat că activitatea de bancă centrală, deși diferită, în esență de cea a unei instituții de credit, se intersectează cu cea din urmă, cele două tipuri de activitate fiind dependente una de cealaltă.

Din perspectivă practică, pentru a reliefa conceptele diferite existente în organizarea unei bănci centrale, am prezentat trei studii de caz: Bank of England, Federal Reserve Bank și Banca Națională a României. Am ales o bancă centrală puternică (Bank of England), dar a cărei organizare este atipică în comparație cu organizarea europeană; a doua, Federal Reserve Bank, este o bancă centrală federală, a Statelor Unite ale Americii, cea mai mare economie a lumii, iar a treia, Banca Națională a României, o bancă centrală, care, în eforturile de integrare în Uniunea Europeană, s-a aliniat în cea mai mare parte standardelor impuse de aceasta.

Studiul de caz s-a finalizat cu analizarea Băncii Centrale Europene, o bancă europeană în adevăratul sens al cuvântului, percepută, astfel cum am subliniat pe parcursul lucrării, ca una dintre cele mai independente bănci centrale din lume și, chiar dacă modalitatea de organizare a acesteia, din prisma obiectivelor pe care le are de îndeplinit la nivelul Sistemului European al Băncilor Centrale, nu coincide cu activitatea unei bănci centrale naționale, ea este un model și un standard autentic, inclusiv în ceea ce privește modalitatea de organizare internă.

Dezideratul adoptării unor decizii sănătoase, în îndeplinirea misiunilor Sistemului European al Băncilor Centrale, nu poate fi atins în lipsa unei cooperări inter-instituționale eficiente, motiv pentru care acest capitol se încheie cu analiza modului în care Banca Centrală Europeană cooperează cu celelalte instituții ale Uniunii Europene, în exercitarea atribuțiilor sale.

În loc de concluzie, am formulat câteva întrebări:

Există un model „aproape” perfect după care poate fi organizată activitatea unei bănci centrale? Evoluțiile din societate de-a lungul timpului, în încercarea permanentă de perfecționare a activității de bancă centrală și de remediere a erorilor sesizate, au condus la un astfel de model? Este Banca Centrală Europeană un astfel de model?

Opinia noastră este aceea că răspunsul nu poate fi decât unul negativ. Concluzia desprinsă se bazează pe faptul că societatea este în permanentă schimbare, iar instituțiile trebuie să facă permanent față noilor provocări. Erorile sunt inevitabile și, astfel cum ne-a demonstrat și criza economică, trebuie să știm permanent să ne reinventăm.

În cadrul *Capitolului al șaptelea – Politica monetară a Băncii Centrale Europene* - am realizat o introducere succintă cu privire la activitatea Băncii Centrale Europene din prisma operațiunilor de politică monetară derulate de către aceasta. Deși aspectele economice nu sunt de interes pentru obiectivele cercetării noastre, apreciem că a înțelege care este scopul politicii monetare, care sunt principalele instrumente de politică monetară și ce semnifică fiecare dintre acestea, este o condiție pentru orice specialist, care dorește să abordeze problematica Sistemului European al Băncilor Centrale.

În cadrul *capitolului al optulea - Impactul crizei financiare asupra Uniunii Europene* – am urmărit realizarea unei analize cu privire la criza economică, care a demarat începând cu luna decembrie a anului 2007, și care a reprezentat un punct de cotitură în existența Uniunii Europene și a Uniunii Economice și Monetare. Am pornit cercetarea cu privire la acest subiect, prin identificarea unor posibile cauze și efecte ale acestei crize, care s-a manifestat nu doar în Uniunea Europeană, ci la nivel mondial.

În istoria Uniunii Europene, criza a marcat un moment critic și, în același timp, o schimbare, atât la nivelul instituțiilor Uniunii Europene și în special la nivelul Băncii Centrale Europene, cât și din punct de vedere al măsurilor și actelor legislative adoptate. Instituțiile și decidenții politicii la nivelul Uniunii Europene au trebuit să se reinventeze pentru ca aceasta să poată traversa momentul. Retrospectiv privind, față de alte momentele importante pe care le-a traversat Uniunea Europeană și Uniunea Economică și Monetară, niciunul nu s-a comparat, din punct de vedere al impactului și al vulnerabilităților create, cu recenta criză economică.

Impactul puternic pe care aceasta l-a avut asupra statelor membre din Uniunea Europeană a evidențiat o concluzie dură pentru băncile centrale: acestea, de la care se aștepta să prevină apariția dezechilibrelor în sistemul financiar sau, cel puțin, să fie în măsură să le gestioneze, au eșuat în a remedia dezechilibrele care au condus la propagarea crizei, în primul rând, deoarece nu au beneficiat de suficiente instrumente pentru a răspunde într-un mod adecvat și eficient.

În acest capitol am văzut și care a fost răspunsul Uniunii Europene și al Băncii Centrale Europene la criza economică. Una dintre lecțiile crizei economice a fost aceea că sectorul financiar din Uniunea Europeană necesită o mai bună și mai coordonată reglementare

și supraveghere, iar în ultimii ani s-a constatat creșterea activității de reglementare la nivelul Uniunii Europene, aceasta având scopul de a acoperi domeniile vulnerabile și a promova un set de reguli care să asigure faptul că toți actorii din sistemul financiar sunt reglementați și supravegheați în mod corespunzător și eficient. S-a mers pe ideea unei ample armonizări a cadrului legal din statele membre ale Uniunii Europene, care să conducă la o funcționare coerentă și optimă a pieței unice.

În final, am identificat ca studiu de caz, Grecia, un stat care a intrat în Eurosistem în anul 2001 și asupra căruia criza economică a avut un impact atât de puternic, încât s-a creat o întreagă dezbatere în jurul său legată de continuarea statutului de membru al zonei euro.

Capitolul al nouălea - Evoluții recente pe fondul crizei economice: Uniunea Bancară – a fost rezervat analizei proiectului denumit Uniunea Bancară, cu cei trei piloni ai săi: Mecanismul Unic de Supraveghere, Mecanismul Unic de Rezoluție și schema comună de garantare a depozitelor. La final, am prezentat situația statelor din afara zonei euro, în legătură cu care este reglementată o procedură specială, prin care acestea să poată lua parte la proiect.

Ultimul capitol al tezei de doctorat, respectiv *capitolul al zecelea – Concluzii generale și propuneri de lege ferenda*– conține concluziile noastre cu privire la aspectele abordate în cadrul activității de cercetare.

Nu în ultimul rând, contribuția noastră cuprinde o serie de propuneri *de lege ferenda*, în vederea îmbunătățirii cadrului juridic analizat. Normele juridice, în general, și cele ale Uniunii Europene, în special, au caracteristica de a fi într-o permanentă adaptare și evoluție. Astfel, cum doi juriști pot gândi un anumit concept în două moduri diferite, orice cadru juridic este susceptibil de a fi îmbunătățit sau modificat într-o anumită formă care se dovedește, în practică, a nu fi cea mai bună alegere.

Printre propunerile formulate, menționăm:

- a. *forța juridică a avizelor adoptate de către Banca Centrală Europeană, în exercitarea obligației de consultare a statelor membre în ceea ce privește actele cu incidență asupra activității Sistemului European al Băncilor Centrale*

Pornind de la obiectivul asigurării bunei funcționări a Sistemului European al Băncilor Centrale, apreciem că avizele adoptate de către Banca Centrală Europeană ar trebui, circumstanțiat de importanța aspectelor pe care se pronunță, să aibă forță juridică obligatorie și, prin urmare, să existe un mijloc prin care opinia instituției Uniunii Europene, să fie respectată de către statele membre.

- b. *reglementarea principiului independenței băncii centrale*

Analiza conceptului de independență a băncii centrale, la nivel teoretic și practic, a relevat importanța respectării acestui principiu, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivel național. În contextul celor arătate, apreciem că, *de lege ferenda*, ar trebui să se ia în calcul posibilitatea reglementării lui, la nivel național, chiar prin Constituție, care este actul juridic fundamental al unui stat. În acest fel, banca centrală ar avea o pârghie importantă de protejare împotriva potențialelor încercări de influențare exercitate de către factorul politic.

c. rolul băncilor centrale din afara zonei euro în cadrul procedurii de adoptare a deciziilor conexe activității Sistemului European al Băncilor Centrale

Această propunere are în vedere identificarea unei modalități prin care băncilor centrale din afara zonei euro să li se confere un rol mai important în cadrul procedurii de adoptare a deciziilor, conexe activității Sistemului European al Băncilor Centrale. Atâta timp cât s-a găsit o modalitate ca statele din afara zonei euro să poată participa în Mecanismul Unic de Supraveghere, printr-un artificiu juridic, denumit cooperare strânsă și care, deși încă imperfect și neclar din punctul de vedere al funcționării în practică, permite încă din această fază preliminară statelor non-euro să cedeze atribuțiile în materie de supraveghere Băncii Centrale Europene, opinăm că ar trebui identificată, similar, o modalitate de participare semnificativă, în procesul de adoptare a deciziilor.

d. problema apartenenței la zona euro

În contextul analizei situației Greciei, pe fondul crizei economice, am arătat faptul că au avut loc dezbateri legate de continuarea statutului acesteia de stat membru al zonei euro. Dacă din punctul de vedere al utilității economice opiniile sunt împărțite, problema de ordin juridic care a rezultat a fost aceea dacă Tratatul Uniunii Europene permite ieșirea unui stat din zona euro, încercându-se identificarea unei soluții tehnice prin care s-ar putea realiza acest lucru.

Problema constă în faptul că tratatul de la Lisabona a introdus, pentru prima dată la nivelul Uniunii Europene, clauza prin care s-a permis posibilitatea unui stat de a renunța la statutul de stat membru al Uniunii Europene, dar nu există nicio clauză care să reglementeze renunțarea la moneda unică.

Propunerea *de lege ferenda*, desprinsă din analiza noastră, este aceea ca, la următoarea modificare a Tratatelor Uniunii Europene, să se reglementeze clar:

- ce se întâmplă în situația în care un stat din Eurosistem se confruntă un timp îndelungat cu probleme de instabilitate economică, probleme care sunt de natură a afecta, inclusiv, celelalte state membre;

- în condițiile în care un stat membru al Uniunii Europene are prevăzută posibilitatea de a renunța la statutul de stat membru al Uniunii Europene, un stat membru, odată intrat în zona euro, mai poate sau nu să revină la moneda națională? Este sau nu o decizie ireversibilă?
- în cazul în care se decide, pe rațiuni conexe interesului Uniunii Economice și Monetare, faptul că ridicarea derogării este o decizie irevocabilă, ar trebui clarificată modalitatea în care acest fapt se coroborează cu articolul care permite unui stat membru al Uniunii Europene să părăsească această construcție europeană.

e. Neclarități referitoare la situația statelor din afara zonei euro care vor să participe la Uniunea Bancară

Cercetarea, efectuată cu privire la proiectul Uniunii Bancare, a evidențiat o serie de neclarități referitoare la situația statelor din afara zonei euro, care vor să participe la Uniunea Bancară. În vederea clarificării tuturor problemelor existente în legislația privind Mecanismul Unic de Supraveghere, cu privire la acest subiect, apreciem că, la nivelul Uniunii Europene, ar trebui să se acorde o atenție mai mare acestui aspect și să se reglementeze, în detaliu, nu doar procedura de urmat în vederea aderării, dar și modalitatea concretă în care se va desfășura această cooperare.

Prin urmare, am propus dezvoltarea legislației la nivelul Uniunii Europene în materie, prin adoptarea unui act care poate dobândi forma unui act cu caracter obligatoriu (decizie, regulament) sau forma unui act explicativ, fără caracter obligatoriu.

BIBLIOGRAFIE

I. LEGISLAȚIE

A. Legislație națională

- Constituția României, republicată;
- Codul Civil al României, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 511 din 24/07/2009;
- Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 582 din 30/06/2004;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1027 din 27/12/2006;
- Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 566 din 1 august 2002;

B. Legislația Uniunii Europene

a) Legislație primară

- Actul Unic European, 1987;
- Protocolul nr. 2 privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității, anexat la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
- Protocolul nr. 3 privind statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, anexă la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
- Protocolul nr. 4 privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene, anexă la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
- Protocolul nr. 7 privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene, anexă la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
- Protocolului nr. 13 privind criteriile de convergență, anexă la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

- Protocolul nr. 14 privind Eurogrupul, anexă la Tratatul de la Lisabona;
- Protocolul nr. 15 privind unele dispoziții referitoare la Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord;
- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, 2007;
- Tratatul privind Uniunea Europeană, 2007;
- Tratatul de la Maastricht privind Uniunea Europeană, 1992;
- Tratatul de la Amsterdam, 1997.

b) Legislație secundară

- Acordul Interguvernamental privind transferul și mutualizarea resurselor Fondului Unic de Rezoluție din 14 mai 2014;
- Articles of Agreement of the International Monetary Fund, adoptate la Conferința de la Bretton Woods, la 22 iulie 1944, cu modificările ulterioare;
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la rezervele minime obligatorii (Cehia) (CON/2011/75);
- Avizul Băncii Centrale Europene din 29 decembrie 2014 cu privire la contribuția României la fondul "Poverty Reduction and Growth Trust" al Fondului Monetar Internațional (CON/2014/92);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la un proiect de decizie a Consiliului European de modificare a articolului 136 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene cu privire la un mecanism de stabilitate pentru statele membre a căror monedă este euro (CON/2011/24);
- Avizul Băncii Centrale Europene referitor la revizuirea misiunii și organizării Comitetului European pentru Risc Sistemic (CON/2015/4);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la modificările aduse statutului Băncii Naționale a Finlandei (CON/2003/22);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la *Ireland Bill 2002* (CON/2002/16);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la modificările aduse Constituției și legii care stabilește puterile legislative ale Băncii Naționale a Ungariei (CON/2010/76);
- Avizul Băncii Centrale Europene privind legea care introduce reduceri salariale la Banca Națională a Ungariei (CON/2010/56);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la bugetul și remunerarea personalului Băncii Naționale a Portugaliei (CON/2010/80);

- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la remunerarea personalului Băncii Naționale a României (CON/2010/51);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la măsurile suplimentare adoptate în vederea restabilirii echilibrului bugetar (CON/2010/69);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la consolidarea economiilor (CON/2004/16);
- Avizul Băncii Centrale Europene cu privire la modificări aduse statutului Băncii Naționale a Franței (CON/2006/32);
- Avizul Băncii Centrale Europene privind atribuțiile Băncii Naționale a Sloveniei legate de supravegherea consolidată a piețelor financiare și modificarea statutului acesteia (CON/2005/26);
- Orientarea (UE) 2015/510 a Băncii Centrale Europene din 19 decembrie 2014 privind punerea în aplicare a cadrului de politică monetară din Eurosistem (BCE/2014/60) (reformare);
- Bank of England Act, 1998;
- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Consolidarea coordonării politicilor economice, Bruxelles, 12.05.2010, COM (2010) 250 final;
- Communication from the Commission on the application, from 1 August 2013, of the state aid rules to support measures in favour of banks in the context of the financial crisis;
- Decizia 819/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a programului de acțiune a Comunității „Socrates” JO L 132, 16.06.1995;
- Decizia 1999/468/CE a Consiliului din 28 iunie 1999 de stabilire a normelor privind exercitarea competențelor de executare conferite Comisiei, JO L 184, 17.07.1999;
- Decizia (UE) 2015/433 a Băncii Centrale Europene din 17 decembrie 2014 privind instituirea unui Comitet de etică și regulamentul de procedură al acestuia;
- Decizia (UE) 2015/298 a Băncii Centrale Europene din 15 decembrie 2014 privind distribuirea provizorie a venitului Băncii Centrale Europene (reformare);
- Decizia (UE) 2015/287 a Băncii Centrale Europene din 31 decembrie 2014 privind vărsarea capitalului, transferul activelor din rezervele valutare și contribuțiile la rezervele și provizioanele Băncii Centrale Europene din partea Lietuvos bankas;
- Decizia (UE) 2015/286 a Băncii Centrale Europene din 27 noiembrie 2014 de modificare a Deciziei BCE/2010/29 privind emisiunea de bancnote euro;

- Decizia (UE) 2015/5 a Băncii Centrale Europene din 19 noiembrie 2014 privind punerea în aplicare a programului de achiziționare de titluri garantate cu active;
- Decizia Băncii Centrale Europene din 11 decembrie 2014 privind aprobarea volumului emisiunii de monede metalice în 2015;
- Decizia Băncii Centrale Europene din 29 iulie 2014 privind măsuri legate de operațiuni țintite de refinanțare pe termen mai lung;
- Decizia Băncii Centrale Europene din 13 august 2014 privind identificarea TARGET2 ca sistem de plăți de importanță sistemică în temeiul Regulamentului (UE) nr. 795/2014 privind cerințele de monitorizare pentru sistemele de plăți de importanță sistemică;
- Decizia 98/415/CE a Consiliului din 29 iunie 1998 privind consultarea Băncii Centrale Europene de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare, JO L 189, 3.7.1998, (98/415/CE);
- Decizia nr. 5/2014 a Băncii Centrale Europene cu privire la cooperarea strânsă cu autoritățile naționale competente din statele membre participante a căror monedă nu este euro;
- Decizia Băncii Centrale Europene din 17 noiembrie 2008 de stabilire a cadrului pentru achizițiile comune ale Eurosistemului (BCE/2008/17) (2008/893/CE);
- Decizia din data de 31 ianuarie 2014 referitoare la cooperarea strânsă cu autoritățile competente ale statelor membre participante a căror monedă nu este euro;
- Decizia Băncii Centrale Europene din 3 iulie 2007 de stabilire a normelor privind achizițiile (BCE/2007/5) (2007/497/CE) (JO L 184, 14.7.2007, p. 34);
- Directiva 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE;
- Directiva 2014/25/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale și de abrogare a Directivei 2004/17/CE;
- Directiva 2014/49/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014 privind schemele de garantare a depozitelor (reformare);
- Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului;

- Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudentială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE;
- Raportul de convergență al BCE, publicat în luna iunie 2014;
- Regulamentul (UE) nr. 1093/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere, de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/78/CE a Comisiei, astfel cum a fost modificat de Regulamentul (UE) nr. 1022/2013;
- Regulamentul (UE) nr. 1094/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/79/CE a Comisiei;
- Regulamentul (UE) nr. 1095/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere, de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/77/CE a Comisiei;
- Regulamentul (UE) nr. 1092/2010 privind supravegherea macroprudentială la nivelul Uniunii Europene a sistemului financiar și de înființare a unui Comitet european pentru risc sistemic;
- Regulamentul (UE) nr. 1096/2010 al Consiliului privind acordarea unor competențe specifice Băncii Centrale Europene referitoare la funcționarea Comitetului european pentru risc sistemic;
- Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013 de conferire a unor atribuții specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudentială a instituțiilor de credit;
- Regulamentul (UE) nr. 468/2014 al Băncii Centrale Europene de instituire a cadrului de cooperare la nivelul Mecanismului unic de supraveghere între Banca Centrală Europeană și autoritățile naționale competente și cu autoritățile naționale desemnate;
- Regulamentul nr. 1163/2014 al Băncii Centrale Europene privind taxele de supraveghere;
- Regulamentul (UE) nr. 806/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 iulie 2014 de stabilire a unor norme uniforme și a unei proceduri uniforme de rezoluție a instituțiilor de credit și a anumitor firme de investiții în cadrul unui mecanism unic de rezoluție și al unui fond unic de rezoluție și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010;

- Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 2015/81 al Consiliului din 19 decembrie 2014 de stabilire a condițiilor uniforme de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 806/2014 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește contribuțiile ex ante la Fondul unic de rezoluție;
- Regulamentul (UE) nr. 1376/2014 al Băncii Centrale Europene din 10 decembrie 2014 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1745/2003 privind aplicarea rezervelor minime obligatorii;
- Regulamentul (UE) nr. 1374/2014 al Băncii Centrale Europene din 28 noiembrie 2014 privind cerințele de raportare de statistică pentru societățile de asigurare;
- Regulamentul (UE) nr. 1333/2014 al Băncii Centrale Europene din 26 noiembrie 2014 privind statisticile referitoare la piețele monetare;
- Regulamentul (UE) nr. 469/2014 al Băncii Centrale Europene din 16 aprilie 2014 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2157/1999 privind competența Băncii Centrale Europene de a impune sancțiuni;
- Regulamentul (UE) nr. 673/2014 al Băncii Centrale Europene din 2 iunie 2014 privind instituirea unui grup de mediere și regulamentul de procedură al acestuia;
- Regulamentul (CE) nr. 1605/2002 privind regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunității Europene , Directiva 2014/23/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind atribuirea contractelor de concesiune;
- Regulamentul nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012, JO L 176, 27.6.2013, p. 1–337;
- Regulamentul de procedură al Consiliului de supraveghere al BCE JO L 182, 21.6.2014;
- Regulamentul (CE) nr. 2531/98 al Consiliului din 23 noiembrie 1998 privind aplicarea rezervelor obligatorii de către Banca Centrală Europeană;
- Regulamentul (UE) nr. 236/2012 privind vânzarea în lipsă și anumite aspecte ale swapurilor pe riscul de credit;
- Regulamentul (CE) nr. 1060/2009 al Parlamentului European și al Consiliului privind agențiile de rating de credit;
- Regulamentul (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind instrumentele financiare derivate extrabursiere, contrapărțile centrale și registrele centrale de tranzacții (EMIR);
- Statutul Băncii Reglementelor Internaționale din 20 ianuarie 1930, cu modificările și completările ulterioare.

II. DOCTRINĂ

A. Autori români

- Angheni Smaranda, Drept comercial. Profesioniștii – comercianți, editura C.H. Beck, București 2013;
- Baieș Sergiu, Roșca Nicolae, Drept civil, Partea Generală. Persoana fizică. Persoana juridică. Volumul I, editura Cartier, Chișinău, 2012;
- Boroș Gabriel, Carla Alexandra Anghelescu, Curs de drept civil, Partea Generală, ediția a 2-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, 2012;
- Căpraru Bogdan, Semenele bancare între trecut și viitor, Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iași, lucrarea a fost susținută prin CNCSIS –UEFISCSU, proiect numărul PNII – IDEI 101/2008, pag. 63-64;
- Filipescu Ion P., Fuerea Augustin: *Drept instituțional comunitar european*, Ediția a IV-a, Editura Actami, București, 1999;
- Fuerea Augustin, Manualul Uniunii Europene, ediția a V-a, revăzută și adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009) Universul Juridic, București, 2011;
- Fuerea Augustin, Tratatul fundamental ale Uniunii Europene, editura C.H. Beck, București, 2015;
- Isărescu Mugur - Academician, guvernatorul BNR, Criza financiară internațională și provocări pentru politica monetară din România, Disertație susținută cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa al Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca;
- Isărescu Mugur, discurs susținut la conferința The Economist „The EU-Southeast Europe Summit - On the road to stability and growth” Sesiunea „The Banking Outlook for Southeast Europe 2014-2024: A Decade for Growth?”;
- Miga-Beșteliu Raluca, Drept internațional public, volumul I, ediția a 3-a, editura C.H. Beck, 2014;
- Sitaru Dragoș-Alexandru, Drept internațional privat, editura C.H. Beck, 2013;
- Șaguna Dan Drosu – Drept financiar public, ediția a 5-a, îngrijită și actualizată de prep. univ. drd. Bogdan Iacob, editura C.H. Beck, București 2012.

B. Autori străini

- Allgrove Benjamin D., Legal Personality for Artificial Intellecets: Pragmatic Solution or Science Fiction?, a dissertation submitted at the University of Oxford, SSRN, New York USA, 2004;
- Bedi Jaskiran, Is the importance attributed to central-bank independence justified?, Financial Organisation and Economic Growth , University of Cambridge 2012-2013;
- Binder A. S., Central Banking in Theory and Practice, the MITPRESS, Cambridge, Massachutes, London, England, 1998;
- Brown Brendan, Euro Crash – The exit route from monetary failure in Europe, Second edition, Palgrave Macmillan, 2012;
- Casu Barbara, Girardone Claudia, Molyneux Philip, Introduction to banking, Prentice Hall, Financial Times, 2006;
- Canfield George F., the Scope and Limits of the Corporate Entity Theory, George F. Canfield, Columbia Law Review, Vol. 17, No. 2 (Feb. 1917);
- Coggan Philip, Paper Promises – Money, Debt and the New World Order, Penguin Books, 2011;
- Craig Paul, De Búrca Gráinne, EU law, Text, Cases, and materials, fifth edition, Oxford, University Press, 2011;
- Craig Paul, De Búrca Grainne, Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină, ediția a IV-a, editura Hamangiu, 2009;
- Davies Howard, Green David, Banking on the future – the fall and rise of central banking, Princeton University Press, 2010;
- Deiser George F., The Juristic Person. I, University of Pennsylvania Law Review and American Law Register, Vol. 57, No. 3, Volume 48 New Series. (Dec., 1908);
- Debelle Guy and Fischer Stanley, How independent should a Central Bank be? (www.bostonfed.org);
- Farkas Hanah J., Murphy Daniel C. (editors), The Eurozone. Testing the Monetary Union, Nova Science Publishers, inc., New York, 2011;
- Graziani A., The Independence of Central Banks: the Case of Italy in The Political Economy of Central Banking, edited by Ph. Arestis and M.C. Sawyer, E.Elgar, Cheltenham, U.K., Northampton MA, USA, 1988;

- Golubović Srđan, The European Standards of central bank independence and the position of the Central Bank of Serbia, *Facta Universitatis, Series: Law and Politics* Vol. 7, No 1, 2009;
- Howarth David and Loedel Peter, *The European Central Bank, The New European Leviathan?* Revised second edition, Palgrave Macmillan, 2005;
- James Harold, *Making of the European Union*, the Bleknap Press of Harvard University, London, England, 2012;
- Malcom Jeremy, Do corporations have legal rights?, 1994, articol prezentat pentru "Honourus degree of Bachelor of laws at Murdoch Univeristy";
- Martínez-Resano J. Ramón, Central bank financial independence, Documento ocasional n.º 0401, Banco de España Servicio de Estudios, 2004;
- Mboweni T. T., Governor of the South African Reserve Bank, speech at the Reuters Forum Lecture, held in Johannesburg, on 11 October 2000;
- Minford Patrick, Should Britain join the Euro? The Chancellor's five tests examined, Institute of Economic Affairs, 2004;
- Lapavitsas Costas et al. *Crisis in the eurozone*, Verso, 2012, pag. 1;
- Oman Nathan B., *Corporations and Autonomy Theories of Contract: A Critique of the New Lex Mercatoria*, College of William & Mary Law School William & Mary Law School Scholarship Repository Faculty Publications Faculty and Deans 2005;
- Parkin Michael, Domestic monetary institutions and deficits, în *Deficite*, editată de Buchanan, Rowley și Tollison, Basil Blackwell, Londra, 1986;
- Pettet Ben, *Company law*, second edition, Pearson Education Limited, London, 2005;
- Pound Roscoe, *Jurisprudence*, vol. 1, the Lawbook Exchange Ltd., Union, New Jersey, 2000;
- Scheller Hanspeter K., *Banca Centrală Europeană: Istoric, rol și funcții*, ediția a II-a revăzută, 2006;
- Smith Bryant, *Yale Law Journal*, no. 3, January 1928, *Yale Law Journal*, January 1928, Vol. XXXVII, no. 3;
- Smits René, *The European Central Bank, institutional aspects*, Kluwer Law International, 1997;
- Smaghi Lorenzo Bini, discurs susținut în cadrul conferinței Good Governance and Effective Partnership, Budapesta, Hungarian National Assembly, 19 April 2007;
- Thornton Henry, *An enquiry into the nature and effects of paper credit in the United Kingdom*, Hatchard, London, 1802;

- Vang Betty F., Pate Raphael H. (editors), Central Banking. Economic considerations and policy goals, Nova Science Publishers, New York, 2012;
- Weiler H.H., The European Central Bank and Legitimacy, Is the European Central Bank a Modification of or an Exception to the Principle of Democracy?, Harvard Law School, 2000.

III. ALTE SURSE

- A Blueprint for a deep and genuine Economic and Monetary Union (EMU): Frequently Asked Questions. (memo/12/909);
- European Commission, Memo - A comprehensive EU response to the financial crisis: substantial progress towards a strong financial framework for Europe and a banking union for the eurozone, 28 martie 2014, Bruxelles;
- Ghidul pentru consultarea Băncii Centrale Europene de către autoritățile naționale, cu privire la proiectele de regulamente;
- Raportul Larosière din 25 februarie 2009;
- Raportului anual din anul 2014 al Curții de Justiție a Uniunii Europene;
- Report on economic and monetary union in the European Community, April, 17, 1989;
- The economic consequences of leaving the EU. The final report of the CER commission on the UK and the EU single market, iunie 2014.

IV. Jurisprudență

- Hotărârea CJUE în cauza C-93/71 Orsolina Leonesio contra Ministerului italian pentru Agricultură și Păduri, 1972;
- Hotărârea CJUE în cauza C-403/98 Azienda Agricola Monte Arcosu SRL contra Regione Autonoma della Sardegna, 2001;
- Hotărârea CJUE în cauza C-6/64, Costa/ENEL din 15 iulie 1964;
- Hotărârea CJUE în cauza C-322/88, Grimaldi/Fonds des Maladies Professionnelles (1989 ECR 4407);
- Hotărârea Tribunalului de prima Instanță în cauza T-279/06, Evropaiki Dynamiki – Proigmena Systemata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE împotriva Băncii Centrale Europene, 2 iulie 1999;

- Hotărârea Tribunalului de prima Instanță în cauzele conexe T-300/00 și T-337/04, Pitsiorlas/Consiliul și Banca Centrală Europeană, 27 noiembrie 2007
- Hotărârea Tribunalului în cauza T-590/10, Gabi Thesing și Bloomberg Finance LP împotriva BCE, 29 noiembrie 2012;
- Hotărârea Tribunalului în cauza T-496/11, Regatul Unit împotriva BCE, 4 martie 2015.

V. Site-uri internet

- http://ec.europa.eu/finance/general-policy/docs/de_larosiere_report_en.pdf;
- http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_ro.htm;
- http://ro.wikipedia.org/wiki/Zona_euro;
- http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/communication/index_ro.htm;
- http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/ee4_en.htm;
- <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201406ro.pdf>;
- http://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/facts/euint/html/ei_005.ro.html;
- <http://www.agerpres.ro/externe/2014/06/10/daca-iese-din-ue-marea-britanie-se-va-confrunta-cu-numeroase-efecte-negative-in-plan-economic-studiu--16-35-42>;
- <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?pro=&nat=or&oq=&dates=&lg=&language=ro&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&td=%3BALL&pcs=Oor&avg=&page=1&mat=or&parties=Grimaldi&jge=&for=&cid=76276>;
- <http://dexonline.ro>;
- <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=ro&jur=C,T,F&num=T-279/06&td=ALL>;
- <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70428&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=85109>;
- http://ro.wikipedia.org/wiki/Organiza%C8%9Bia_pentru_Cooperare_%C8%99i_Dezvoltare_Economic%C4%83;
- http://ro.wikipedia.org/wiki/Banca_Reglementelor_Interna%C8%9Bionale;
- www.ecb.int;
- <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201406ro.pdf>;
- <http://www.bnr.ro/Istorie-BNR-1052.aspx>;
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Banca_Angliei;
- <http://federalreserve.gov>;
- <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.ro.html>;

- <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/europe/cooperation/html/index.ro.html>;
- <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/europe/cooperation/html/index.ro.html>;
- http://www.bursa.ro/s=investitii_personale&articol=44083.html;
- [http://ro.wikipedia.org/wiki/Criza_Economic%C4%83_Mondial%C4%83_\(2008-prezent\)](http://ro.wikipedia.org/wiki/Criza_Economic%C4%83_Mondial%C4%83_(2008-prezent));
- <http://cursdeguvernare.ro/valentin-lazea-proiectul-european-iii-in-ce-consta-uniunea-fiscala-europeana.html>;
- http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/ro/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.4.html;
- <http://www.iem.ro/articole-euroinfo/335-evoluia-economiei-greciei-la-un-pas-de-faliment-stabilitate-incert>;
- <http://www.bbc.com/news/business-13940431>;
- <http://www.piatafinanciara.ro/elena-georgescu-bnr-despre-un-proiect-fara-precedent-in-ue-uniunea-bancara/>;
- <http://incont.stirileprotv.ro/international/cele-mai-importante-puncte-din-noul-acord-cu-grecia-de-la-brutarii-deschise-duminica-pana-la-fondul-de.html>;
- <http://www.agerpres.ro/externe/2015/09/20/grecia-dupa-alegeri-ni-se-deschide-in-fata-calea-muncii-si-a-luptelor-tsipras--21-51-25>.